

Antònia Adroher Pascual

(Girona, 1913 - Banyuls (França), 2007)

Gironina d'una família de set germans, va ser la segona que va estudiar magisteri. El 1930 va entrar a l'Escola Normal de noies de Girona. Recorda que:

La regularitat del curs va trencar-se, per a mi, el mes d'abril de 1931, amb la proclamació de la República el dia 14. En sortir de la Normal, a la tarda, anàvem cap a casa. En arribar al Pont de Pedra, nombrosos grups de gent; crits d'entusiasme i una manifestació que venia del Centre Republicà del carrer del Carme. No sé com vaig trobar-me amb l'amiga Maria Cruz i Carme Garriga i la bandera republicana a les mans onejant-la i cantant La Marsellesa. Era l'amic Vila, que me l'havia donada. (...) A la plaça del Vi la bandera va pujar al balcó de l'Ajuntament, van començar els parlaments de les noves autoritats republicanes. Quina nit d'emoció col·lectiva! L'endemà a la Normal tothom ho sabia. Va ser llavors que vaig notar un canvi.

Exercí de mestra a Ultramort (el Baix Empordà) del 1934 fins el 1936, mantenint el contacte amb Girona. L'any 1933 s'havia incorporat a la Federació Espanyola de Treballadors d'Ensenyament (FETE) a Girona. Més tard, el 1936, formà part del Secretariat Femení del POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) treballant activament en programes d'alfabetització i formació política, tasques d'auxili, etc.

L'octubre del 1936, ja en guerra, va ser nomenada regidora de l'ajuntament de Girona de Cultura i Propaganda, en representació del POUM. Fou la primera dona regidora de la ciutat. Anys més tard recordava la seva feina des de l'ajuntament amb aquestes paraules:

Volíem que els nanos a les escoles se sentissin com si fossin en un paradís. El febrer del 1937 amb el canvis polítics va tornar a l'escola, ara a Girona, a l'escola requisada als Maristes de la Catedral i que portava per nom "Giner de los Rios". Força anys més tard, tornant de l'exili, recordava la seva feina de mestra amb aquestes paraules: Quan ens varen arreglar les classes hi havia les pissarres circulars a cada paret; a part de la primera classe que era on anàvem a fer gimnàs, tota la pissarra estava al voltant de la classe i així la mainada quan hi havia alguna cosa que els interessava podien anar allà a la pissarra a fer el que volien... escrivíem molt, teníem llibretes, no recordo haver tingut cap llibre... fèiem molt escrivint i la pissarra... això ho explicàvem en castellà i llavors en català, la mateixa classe de dues maneres sempre! De manera que el nano pogués dir-ho en català o en castellà segons com els hi vingués, de manera que no vaig tenir cap problema mai...; en aquell moment era la il·lusió, fèiem hort, hi havia patates... els nanos hi plantaven mongetes... allà sempre hi havia flors... hi havia moltes coses.

Paraules de l'Antònia que mostren l'entusiasme dels mestres republicans que estaven convençuts que canviant l'escola canviaven el país.

El 29 de gener del 1939, juntament amb dues germanes, passà la frontera per Agullana i la Jonquera camí de l'exili, al mateix temps que l'aviació italiana ajudant els sollevats bombardejava la població civil que fugia de la guerra i de les tropes franquistes. A peu passà per la Vajol fins al veïnat de Les Illes i d'allà en una furgoneta arribà a Perpinyà. Després d'uns dies relativament tranquils, els gendarmes la varen detenir juntament amb altres refugiats i, des del febrer fins el setembre, la tanquen al camp d'internament de

Lodeva, prop de Montpeller. Més tard va ser acollida per una família de mestres, en un país ja ocupat per l'exèrcit de Hitler.

Posteriorment s'establí a París amb en Carmel, el seu company. A la capital francesa, desenvolupà una notable activitat cultural en el Casal de Catalunya, en tot allò que podia ajudar els exiliats a mantenir els lligams i les arrels amb Catalunya. En el llibre *La llavor dels somnis* explicava que l'objectiu principal del Casal era *aplegar els catalans i originaris de les terres de llengua catalana residents a la regió parisenca, que, moguts pel fervor entusiasta als principis i drets patriòtics, se sentin lligats al suprem ideal de justícia i llibertat, i que vulguin treballar en la mesura de les seves possibilitats.*

Amb el seu company Carmel no tornaran a Catalunya fins el 1977, després de molts anys d'exili. Militant del POUM a Catalunya els anys republicans i després a l'exili, ja tornada al seu país després de la mort del dictador, amb un cert neguit va incorporar-se al Partit Socialista de Catalunya (PSC), amb aquella sinceritat que sempre manifestà: *Jo també m'hauria quedat al POUM. Era molt diferent del PSC. Nosaltres érem revolucionaris i aquest del PSC no ho eren pas gaire.*

Una vegada solucionada la seva jubilació, establiran la seva residència primer a Barcelona i, més tard, des del 1980 entre Girona i Banyuls de la Marenda, a la Catalunya del Nord.

Salomó Marquès i Sureda

Text elaborat per a l'exposició "De la República a l'exili: els camins de les mestres" a la Biblioteca del Campus Barri Vell de la Universitat de Girona del 07/03/2023 al 23/06/2023.

Més informació a DUGiDocs: <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/22658>